

Groen worden

We moeten ons consumptiepatroon drastisch aanpassen om **klimaatverandering** tegen te gaan, maant VPRO *Tegenlicht* in het tweeluik *Smeltend Zwitserleven* en *De worsteling van de groenmens*. Niet eenvoudig. Zelfs eco-vrienden worstelen dagelijks met groene keuzes.

DOOR JONATHAN MAAS
FOTO TESSA POSTHUMA DE BOER

Jorien van Nes en Britta Hosman

AUGUSTUS, vorig jaar. Documentairemaakster **Britta Hosman** viert met haar kinderen een zomervakantie op Mallorca. Voor het eerst reizen haar twee tieners met het vliegtuig. Tezelfdertijd wordt het Zwitserse bergdorp Bondo bedolven door een modderlawine. Hoe de ramp zich voltrekt, is te zien in met een smartphone gemaakte video's in Hosmans *Tegenlicht*-aflevering 'Smeltend Zwitserleven'. Acht mensen overleven het niet. De oorzaak van de lawine: klimaatverandering. Volgens milieuperts is de gemiddelde temperatuur in Zwitserland twee graden opgelopen sinds de weergegevens

in 1864 voor het eerst werden geregistreerd. Dat is tweemaal zo veel als de gemiddelde opwarming van de aarde die op 0,9 graden is vastgesteld. De hogere temperaturen veroorzaken scheuren in bergellingen, waardoor de bodem kan schuiven.

Britta Hosman:
'Ik blijf mijn best doen,
maar ik voel me vaak
machteloos.'

'Maar we willen wel met wintersport,' zegt Hosman met bedenkelijke blik. Cynisch: 'En als er geen sneeuw is, zetten we sneeuwmachines in om toch te kunnen skiën.' We willen nieuwe telefoons, nieuwe kleren, nieuwe interieurs, nieuwe auto's en een paar keer per jaar met vakantie, liefst ver weg. Soms is een weekendje Lissabon goedkoper dan met de trein naar Maastricht. We weten dat het niet deugt, maar consumeren rustig door, terwijl de Zwitsers de gletsjers jaarlijks dunner zien worden en zien instorten. We zijn als kalkoenen voor Thanksgiving, stelt schrijver Amitov Ghosh. Hij schreef een apocalyptische

roman over klimaatverandering, *The Great Derangement*, en zegt in *VPRO Tegenlicht*: 'We worden lekker gevoederd door de consumptie-industrie, maar op een dag gaat onze kop eraf.'

Wanhopig

We moeten klimaatverandering zien als een cultureel probleem, zegt Ghosh. Onze manier van leven moet anders, willen we het tij nog keren. Makkelijker gezegd dan gedaan. 'Ik merk dat ik er wanhopig van word,' bekent Hosman. 'Ik heb een huishouden met kinderen, ben alleenstaande moeder met een baan. Ik wil eigenlijk niet meer naar de supermarkt, maar kan er in de praktijk slecht omheen, want ik heb gewoon niet voldoende tijd om langs alle speciaalzaken te gaan. Ik ben wel al jaren gestopt met vlees eten. Mijn zeventienjarige dochter is zelfs veganistisch. Ik probeer zo veel mogelijk met de trein te reizen en heb een zuinigere auto gekocht. Voor mijn werk moet ik veel reizen en laatst ben ik zes uur langer onderweg geweest om maar het vliegtuig te mijden, want vliegen is echt een *killer*. Het is belachelijk dat er op kerosine geen belasting wordt geheven. Ondertussen scheid ik braaf mijn afval, maar lees ik dat alles uiteindelijk toch op één grote hoop terecht komt. Daar word ik heel verdrietig van. Toch is het niet mijn probleem, houd ik mezelf voor. Je bent niet verantwoordelijk voor andermans keuzes, alleen voor die van jezelf. Je kunt niet alles verhinderen, maar je kunt wel kiezen om ergens niet aan mee te doen. En dus blijf ik mijn best doen, maar ik voel me vaak machteloos.'

Inleveren

Het is de worsteling van de goedwillende groenmens: we willen ecologisch verantwoorde keuzes maken, maar hebben uiteindelijk allemaal boter op ons hoofd. We nemen een lunchtrommel mee naar ons werk, maar pakken wel die vakantie in Thailand. Regisseur **Jorien van Nes**, met wie Britta Hosman eerder de documentaires *Vette honger* en *Vlees noch vis* maakte over onze buitensporige vlees- en voedselconsumptie, komt met een vervolg-

Jorien van Nes:

'Geen rundvlees meer eten, minder spullen kopen en minder vliegen'

aflevering op *Smeltend Zwitserleven*, die precies over deze worsteling handelt: wat kunnen wij doen om klimaatverandering een halt toe te roepen en tegelijkertijd een prettig leven te hebben? Want tot nu toe betekent groen leven vooral inleveren – en dat willen we niet. 'Met kerst ging ik de stad in om cadeautjes te kopen en ik wilde ook wat voor mezelf,' verhaalt Van Nes. 'Stond ik daar met nieuwe kleren in mijn handen, terwijl ik wist dat het niet deugde. Ik heb ze toch maar niet gekocht. Je voelt je vaak zondig en het leven is zo ook saai, je wilt niet met ingehouden buik niks meer mogen. Toch zullen we ons dingen moeten ontfagen. De gemiddelde Nederlander gebruikt nu drieënhalve planeet. We teren in.'

Complicerende factor is dat wij ook niet in onze vrijheid aangetast willen worden. Rond de *VPRO Thema*-uitzending *Vis noch vlees* wist Hosman samen met de *VPRO*-directie de gezamenlijke kantine van *VPRO*, *NTR* en *VARA* een week lang vegetarisch te krijgen. 'Alle linkse *Gutmenschen* hier waren woedend,' lacht Hosman. 'Want ook zij willen niet worden belemmerd in hun keuzes. We vinden allemaal dat we het recht hebben om continu onze vrije wil te kun-

nen uitleven. We hebben vrijheid en zijn mondig, maar wenden dit alleen aan voor ons eigen welbevinden.'

Gedragverandering

De trend is dat we steeds egoïstischer worden, merkt **Cor Molenaar**, bijzonder hoogleraar Marketing aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. 'Het met elkaar zorg dragen voor een beter milieu staat haaks op die tendens. Angst, noodzaak of een persoonlijk voordeel zijn de enige factoren waardoor mensen tot gedragsverandering overgaan.' Molenaar geeft een voorbeeld uit de jaren tachtig: op de Filipijnen, een zwaar katholiek land, waren condooms *not done*, totdat de angst voor aids ervoor zorgde dat condoomgebruik in twee jaar tijd van nul naar tachtig procent ging. Condoomgebruik is immers beter dan doodgaan. Wat dit laat zien: 'Zolang zich nog geen groot drama voltrekt, hoeven we niet te verwachten dat mensen massaal andere keuzes maken.'

Maar de drama's voltrekken zich al, met als voorbeeld dicht bij huis de smeltende Zwitserse gletsjers. Wat kunnen we doen? 'Concentreer je op de grote dingen,' zegt

Van Nes. 'Geen rundvlees meer eten, minder spullen kopen en minder vliegen. En al helemaal niet met een charter binnen Europa. Dat haalt veel meer uit dan wanneer je loopt te *freaken* om een plastic zakje.'

Kom **woensdag 14 maart** om 20.00 uur naar de *VPRO Tegenlicht* Meet Up 'Smeltend Zwitserleven' in Pakhuis de Zwijger te Amsterdam. Met onder anderen regisseur Britta Hosman en theatermaakster Anoeke Nuyens. Toegang is gratis, reserveren kan via dezwijger.nl/tegenlicht

VPRO Tegenlicht:
Smeltend Zwitserleven

► ZONDAG, NPO 2,
21.05-22.00 UUR

Groenmensbarometer

Hoe groen zijn ze zelf?

- Vlees of vega? ✓
- Auto of trein? ✗
- Albert Heijn of Ekoplaza? ✓
- Kinderen of geen kinderen? ✗
- Vliegen of naar Texel? ✓
- Fairphone of nieuwste iPhone? ✗
- Seizoensgroenten of waar je trek in hebt? ✓
- Afwassen of vaatwasser? ✓
- Nieuw bankstel of Marktplaats? ✓
- Papieren krant of iPad? ✗
- Nuon of zelf energie opwekken? ✓
- In stad of op platteland wonen? ✗
- Lunchtrommel of plastic boterhamzakjes? ✓
- In geval van een tuin: kunst- of echt gras? ✓
- Eigen beker of wegwerpbeertjes? ✗
- Oude koelkast of A+++-koelkast? ✓
- Vloer- of centrale verwarming? ✗

Britta **Jorien**

